

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Голова Приймальної комісії
ІГОР ЦЕПЕНДА
«22» квітня 2024 р

ПРОГРАМА
вступного випробування

“ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ”

для зарахування на навчання за ступенем доктора філософії за спеціальністю
052 «Політологія»
на основі освітнього рівня магістра (освітньо-кваліфікаційного ступеня
спеціаліста) при прийомі на навчання у 2024 році
за несуміжною спеціальністю

Розглянуто та схвалено

на засіданні Приймальної комісії
Прикарпатського національного
університету імені Василя
Стефаника
Протокол № 1 від 22.04 2024 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з політичних інститутів та процесів в Україні є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія при прийомі на навчання на основі освітньо-кваліфікаційного рівня/ступеня спеціаліста/магістра до Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2024 році за несуміжною спеціальністю.

Програма містить основні питання щодо політичних інститутів та процесів в Україні, а також перелік рекомендованої літератури.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування, дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до іспиту.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме в пошуку й підборі джерел підготовки до вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Поняття, структура та зміст політичних інститутів.
2. Сутність політичних інститутів, їх різновиди і класифікації.
3. Місце й роль політичних інститутів в політичній системі суспільства.
4. Способи утворення політичних інститутів, механізми визначення кола їхніх повноважень.
5. Механізми стримування, контроль та легітимного позбавлення повноважень політичних інститутів.
6. Взаємозалежність типів політичних інститутів та форм державного правління, політичних режимів та форм державного устрою.
7. Взаємовплив політичних інститутів та суспільної модернізації.
8. Особливості становлення політичних інститутів у сучасній Україні.
9. Головні тенденції розвитку політичних інститутів.
10. Формування та трансформування політичної системи.
11. Порівняльна характеристика політичних систем країн світу.
12. Держава як інститут політичної системи, її ознаки та функції.
13. Владні інститути держави.
14. Поняття громадянського суспільства.
15. Фактори становлення та розвитку громадянського суспільства.
16. Інститути громадянського суспільства.
17. Політичний процес як механізм дії політичної системи суспільства.
18. Політичний процес: поняття, специфіка, зміст, структура.
19. Типологія політичних процесів.

20. Сучасний політичний процес в Україні та його особливості.
21. Особливості сучасних політичних процесів у постсоціалістичних країнах.
22. Політичні партії як інститут демократичного суспільства.
23. Поняття «партія»: сутність, причини виникнення, ознаки.
24. Теоретико-методологічні засади сучасної партіології.
25. Типологія партійних систем.
26. Роль та місце партій у сучасному політичному процесі.
27. Історичний шлях української багатопартійності і її відродження в умовах державної незалежності.
28. Формування політичних партій в Україні: загальна характеристика, особливості виникнення і функціонування.
29. Сучасна українська багатопартійність: здобутки і проблеми.
30. Сутність політичного елітаризму. Наукові концепції політичної еліти:
31. Політична еліта в структурі влади.
32. Політичні еліти : проблеми типології.
33. Історичні витоки виникнення і еволюція політичних еліт в Україні.
34. Політичні еліти сучасної України: соціальний портрет проблеми розвитку.
35. Теоретико-методологічні проблеми політичного лідерства.
36. Ідеї лідерства у світовій і вітчизняній політичній думці.
37. Типологія політичного лідерства та її критерії.
38. Природа, соціальна сутність, функції політичного лідерства.
39. Політичні лідери України, критерії оцінки їх популярності та ефективної діяльності.
40. Формування політичного лідерства в Україні в умовах державної незалежності: здобутки і проблеми.
41. Парламентаризм в Україні у процесі демократичного транзиту.
42. Неформальні політичні інститути в умовах демократичного транзиту України.
43. Проблеми між інституційної взаємодії.
44. Конфлікт і злагода у політичному процесі.
45. Особливості аналізу і прогнозування перебігу політичних процесів.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абетка політична : навч. посіб. За наук. ред. док. наук держ. упр. О.В.Радченка; Редактор-упорядник М. Д. Городок, [автори-упоряд. С.В. Герасимчук, М. Д. Городок, А. В. Карташов, О. В. Радченко, та ін]; Вид. 10-е, доп. і перероб. Київ : Вид-во “ВАДНДУ”, 2016. 400 с.

2. Актуальні проблеми політики, інформації та безпеки: колективна монографія (за ред. Марчука В.В.); Прикарпат. нац. ун-т імені Василя Стефаника; Факультет іст., політол. і міжнар. від-н. Івано-Франківськ : Ярина, 2022. 310 с.
3. Арістотель. Політика / Пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. Київ : Основи, 2000. 239 с.
4. Балабан Р. В. Майдан як політичний інститут. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2015. Вип. 2. С. 113-131.
5. Бебик В. М. Політологія : теорія, методологія, практика : підручник. Київ : МАУП, 1997. 248 с.
6. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.
7. Бунецький Л. Інституціональна проблематика в сучасній політичній науці: аналіз феномену “політичний інститут”. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2012. Вип. 1. С. 140–148.
8. Валевський О. Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження : [моногр.] Київ : НІСД, 2001. 242 с.
9. Веймер Л. Девід Аналіз політики: Концепції і практика / Веймер, Л. Девід, Вайнінг, Р. Ейден ; [пер. з англ. І. Дзюб, А. Олійник ; наук. ред. О. Кілієвич]. Київ : Основи, 2000. 654 с.
10. Вступ до політичної аналітики : навч. посіб. / [кол. авт. за заг. ред. С. О. Телешуна]. Київ : Вид-во НАДУ, 2006. 220 с.
11. Гаєвський Б. А. Ребкала В. А., Туленков М. В. Політичне управління : навч. посіб. Київ : Вид-во УАДУ, 2001. 160 с.
12. Грицяк І. А. Європейське управління: теоретико-методологічні засади. Київ : «К.І.С.», 2006. 398 с.
13. Демчишак Р. Наукові підходи до розуміння сутності поняття “політичний інститут”. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2015. Вип. 27. С. 9-14.
14. Денисенко В. М., Климончук В. Й. Свобода як цивілізаційний принцип. Історичні форми політичних свобод: антропологічний та інституційний виміри. Київ-Львів: Простір-М, 2017. 492 с.
15. Державна виконавча влада в Україні формування та функціонування. *Збірник наук. праць* : [в 2 ч.] / [наук. кер. Н. Р. Нижник]. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. Ч. 1. 224 с.
16. Державна політика : аналіз та механізми її впровадження в Україні : [навч. посіб.] / [кол. авт. за заг. ред. В. А. Ребкала, В. В. Тертички]. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. 232 с.

17. Державне управління : [словник-довідник] / [укл. В. Д. Бакуменко, Д. О. Безносенко, І. М. Варзар та ін.]. Київ : Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.
18. Державне управління в Україні організаційно-правові засади : навч. посіб. / Н. Р. Нижник, С. Д. Дубенко, В. Мельниченко та ін. ; за заг. ред. Н. Р. Нижник. Київ : Вид-во УАДУ, 2002. 164 с.
19. Європейські орієнтири адміністративного реформування в Україні : монографія / [за заг. ред. В. Д. Бакуменка, В. М. Князева; кол. авт : В. Д. Бакуменко (кер.), та ін.]. Київ : Вид-во. НАДУ, 2005. 172 с.
20. Зеленько Г. І. Політична матриця громадянського суспільства: Досвід країн Вишеградської групи та України. Київ. :Знання України. 2007. 336 с.
21. Інформаційно-комунікаційна демократія : монографія / В. В. Лісничий, О. В. Радченко, О. Є. Бухтатий та ін. Київ : Видавець СВС Панасенко, 2015. 400 с.
22. Конституція України : [Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року]. *Відомості Верховної Ради України* (далі – *ВВР*) 1996. № 30. Ст. 141 ; поточна ред. від 01.01.2020. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
23. Концептуальні засади взаємодії політики й управління : [навч. посіб.] / [авт. кол. : Е. А. Афонін, Я. В. Бережний, О. Л. Валевський та ін. ; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. А. Шахова, В. В. Голубь, В. М. Козакова]. Київ : НАДУ, 2010. 300 с.
24. Кроки до громадянського суспільства. Постмайданове громадянське суспільство України: уроки для країни та світу. *Науковий альманах* / [за ред. В. П. Рубцова, А. В. Шестакової, В. О. Рябенко]. Київ :Українська Всесвітня Кординаційна Рада, 2006. 300 с.
25. Кудряченко А. І. Політична система сучасної України, особливості становлення і тенденції розвитку. Київ : НІСД, 2002. 240 с.
26. Остапець Ю., Ключкович А., Ярош Я. Основи громадянського суспільства та політичних знань : навч. посіб. / за заг. ред. В. І. Бортнікова. 2-ге вид., випр. та доп. Суми : Університетська книга, 2023. 646 с.
27. Пахарев А. Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні : навч. посіб. / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса, 2011. 183 с.
28. Підручна О. О. Формування інституту президентства в політичному просторі України. *Актуальні проблеми політики*. 2014. Вип. 52. С. 260–268.
29. Пірен М. І. Публічна політична діяльність : навч. посіб. Київ : НАДУ, 2009. 288 с.
30. Політична наука: теорія, методологія, практика: монографія. / за ред. Климончука В. Й. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2021. 304 с.

31. Політична система сучасного суспільства : навч. посіб. / В. Мадіссон та ін. Київ: КНУТД, 2015. 183 с.
32. Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія / кол. авт.: Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ППІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.
33. Політичні інститути та процеси в умовах трансформації українського суспільства : [навч. посіб.] / Р. В. Войтович, Л. В. Гонюкова, Н. М. Дармограй, Ю. Г. Кальниш, М. М. Логунова, М. І. Пірен, А. М. Пойченко, В. А. Ребкало, В. В. Тертичка ; [за заг. ред. А. М. Пойченка, В. А. Ребкала]. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2006. 416 с.
34. Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг. ред.: Ю. Остапця і М. Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендъел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2023. 680 с.
35. Політологія : навч. посіб. для студ. усіх спец. Ред. Струкевич О.К., Конотопенко О. П., Лапшин С. А. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. 403 с.
36. Політологія : підручник. Вид. 3-тє, перероб., доп. / за ред. О. В. Бабкіної. В. П. Горбатенка. Київ: Академія, 2010. 568 с.
37. Політична енциклопедія. Редкол. : Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламент. вид-во, 2011. 808 с.
38. Проблеми і перспективи розвитку України :аналітичні матеріали / [за заг. ред. В. М. Князева та інш., авт. кол. В. Д. Бакуменко, Н. В. Грицяк, О. П. Губа та ін.]. Київ : Вид-во НАДУ, 2005. 180 с.
39. Публічна політика : навч. посіб. / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. Київ : НАДУ, 2016. 340 с.
40. Романюк А.С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи. Львів, 2007. 391 с.
41. Романюк А.С., Литвин В.С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи. Львів. 2016. 548 с.
42. Ситник Г. П., Олуйко В. М. Організаційно-правові засади забезпечення національної безпеки України : навч. посіб. Хмельницький : Вид-во ХVII, 2005. 234 с.
43. Стойко О. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. Корецького, 2016. 415 с.

44. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Ю Остапця і М. Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендъел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2022. 560 с.
45. Токовенко В. В. Політичне керівництво і державне управління проблеми взаємовідносин та оптимізації : монографія. Київ : Вид-во УАДУ, 2001. 256 с.
46. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Київ, Либідь. 2019. 470 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника/